

ali je slovenska ali ne — in če je dobro slovenska, de se občinskim slavnjanskim besedam vversti. Jez nisim Gorenc, kakor morebiti kdo misli, ampak Dolenc: domačija pa ne brani, za Slovensino se potegniti. Nej tedaj čversta besedica „koj“ le živi, in občno-slovenska bode! Jožef Grahek.

Astramontana Krajncam tudi znana.

V čast svoje domovine moramo očitno tukaj povedati, de je v 23. listu naših Novic oznanjeno zeliše „astramontana“, akoravno ne mnogim, vunder marsikterim duhovnikom na Krajskim dobro znano, in sicer že več lét. Nam so astramontano Čubranski tehant gosp. J. M. že v létu 1828 v Ložkimpotoku (Laserbach) pokazali, od nje zdravilske moči zoper vgriz strupenih kač povédali, in nas tudi izleček ali cvét iz nje pripravljati in rabiti naučili. Rêkli so: Nabêri astramontane ob njenim nar lepšim cvetenji, déni na drobno zrezane v primerjen lonec, kteriga z vodó naliješ do vérha in k ognju pristavljeniga 24 ur brez prenehanja, tode počasama, vreti pustiš; med vrenjem pa nič več vodé ne prilij. Potém odlij krop v kako skledo, prekuhano zeliše pa v platneno ruto povito in v precép djano takó dolgo pervijaj in stiskaj, dokler sok iz zeliša čisto stlačiš. Letá sok poprejšnemu v skledo prilij in vse skup v odkriti skledici na žerjavici takó dolgo pústi, de se vsa voda po sopari iskadí, in le sam čisti izleček ostane. To pa zvéditi, káni od časa do časa kaplico té mokrote na kosmat papír (Fliesspapier) in kader je nič več pil ne bo, stoj in veseli se! — že imaš cvet ali izleček zdravilne astramontane. Hrání ga potém v majhne steklenice z vozkim gerlam, ktere dobro z gobo zamašiti in z smolo zakapati moraš, de nikjer zrak va-nje ne pride in cvéta ne spridi. Drag naj ti bo, kakor zlató. — Rábi ga pa takole: Vzemi za lešnjikovo lupino tega cveta, zméšaj ga z nekoliko mlékam ali tudi z vodó, in daj ga pičenimu človéku ali žvínčetu popíti; rano pa le z čistim cvétam pomáži. Ponovi oboje večkrat in — v kratkim času je strup ob svojo moč in nevarnosti ni več.

Slovenskiga iména tega zeliša sicer ne vémo, vémo pa dobro, de raste v Ložkimpotoku po hribskih snožétih, kjer smo ga samí toliko vídili, de bi si ga bili lahko polne kôše nakosili. Tudi po Dobropóljskih snožétih smo ga obilno našli, sami že cvét iz njega napravljali, ter se prepričali, de je to zeliše od vsih nam znanih pomočkov zoper kačji strup nar boljši in nar cenéjši. Hvala torej Bogu za to koristno zeliše, ktero nam tudi tukaj blizo — na naših gorjancih — raste.

Sentjernejčan.

Pristavek vredništva. Zeliše, kteriga zdravilno moč častiti gosp. Sentjernejčan tú popišejo in kteriga so nam z izlečkam vred v Ljubljano poslali, ni astramontana (inula squarrosa, inula bubonium) ampak nemški omán (inula germanica), kterimu je astramontana nar bolj podobna, in sicer takó, de se le po na tanjšim ogledovanju razločiti zamore. Razločki so posebno na peresčikih po steblih in pa po peresčikih na roži viditi. Nemški omán imá po steblih proti koncu podolgama špičaste peresa, proti stebelu pa bolj široke, ki so takó h stebelu prirašene, de brez vsiga receljčka na njem sedé in sicer takó, de steblo na pol obsežejo ali objamejo. Astramontana pa imá peresčike na sredi širokeji, na obeh koncih pa špičaste, ktere po steblih sedé, brez de bi jih obségli. Tudi cvetni rumeni peresčiki so pri astramontani širokeji, kakor pri nemškem ománu.

Pri taci okolišinah nas misel obhaja, de imate obedvi zeliši, ki ste eniga plemena, tudi enako zdravilno moč. Od več krajev smo že nemški omán z enako veliko hvalo zoper pičenje strupenih živali dobili in zvedili, de je v taci nesrečah že velikokrat očitno pomagal. Nar bolj so nam pa to gosp. Sentjernejčan v pričujočim spisku poterdili. Po tem takim smo berž ko ne dva enaka pomočka zoper strupenino zvedili, ktera sta poprej le v nekterih krajih znana bila. Častitljivimu gosp. Mažuraniću bodo Slovenci za to oznanilo vedno hvaležni, de nam je prvi zdravilno moč astramontane v Novicah oznanil in z tem oznanilam reč sprožil, ktera bo morebiti marsikterimu človéku življenje ohranila. — Kér je pa vunder zdravilna moč astramontane nar bolj potejena, bi dobro bilo, ko bi ljudje posebno to zeliše iskali, naberali in po poduku gosp. Sentjernejčana izleček napravljali.

Veselo oznanilo.

Visoko častitljivi gosp. Jož. Mažuranić kan. namestnik v Novim Vinodolu so nam v svojem dopisu od 30. Maliserpana

napovedali, de je 5 funtov izlečka astramontane za nas na poti. Poslali so ga nam zastonj. Nej se tedaj tisti gosp. duhovniki in zdravniki, ki ga želijo dobiti, pri vredništvu za-nj oglašijo; dali jim ga homo zastonj, kakor smo ga dobili.

Pri ti priložnosti nam naš ljudomili prijatelj gosp. J. Mažuranić od akacijeviga semena takó le pišejo:

„Akacijevó seme, ki ste nam ga poslali, je že eno péd pognalo. Novovstrojeno društvo čitalnice ga je med se razdelilo, in en del precej vsejalo, drugiga pa bo v jéseni. Milina je pogledati, kakó to lepó raste, in če bo takó naprédválo, se nadjamo, de homo v prihodnji pomladi drevesca presajevali, in v malo letih hodo naši kamniti in goli bregovi z akacijami pokriti in dervarstvo bo mnogo oblakšano. To bo za vse čase lep spominik c. k. Ljubljanskiga kmetijskega (gospodarskiga) društva. — Karkoli nam boste prihodnjič dobriga oznanili in svetvali, vse hočemo iskusiti.“

Pač veselo je slišati, de prizadevanje naše kmetijske družbe v razširanju koristnih kmetijskih podukov tudi v daljnih krajih lep sad rodi.

Vredništvo.

Žitni kup v Ljubljani v starih časih.

(Nadalje.)

V létu	Pše- nica		Rež		Ječmen		Prosó		Ajda		Oves	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
1745	1	2	—	40	—	40	—	40	—	40	—	23
1746	1	4	—	40	—	36	—	36	—	33	—	24
1747	—	56	—	36	—	33	—	36	—	26	—	18
1748	1	4	—	36	—	33	—	33	—	24	—	20
1749	—	58	—	36	—	33	—	36	—	26	—	20
1750	1	—	—	39	—	36	—	36	—	39	—	18
1751	1	27	1	6	—	46	—	46	—	46	—	25
1752	1	13	—	50	—	43	—	39	—	39	—	24
1753	1	6	—	46	—	43	—	46	—	36	—	24
1754	1	13	—	46	—	43	—	43	—	43	—	25
1755	1	13	—	39	—	36	—	36	—	33	—	25
1756	1	13	—	39	—	36	—	36	—	33	—	25
1757	1	40	1	17	1	2	1	2	1	4	—	34
1758	1	37	1	20	1	3	1	4	1	4	—	29 1/4
1759	1	14	—	51	—	46	—	50	—	36	—	25
1760	1	12	—	56	—	46	—	46	—	39	—	25
1761	—	56	—	33	—	29	—	33	—	33	—	25

(Dalje sledi.)

Vganjka.

Učenec poprašan, kakó mu je po očetu imé, odgovori: „Kaj bi pravil, ko lagati ne smem, kér sim še mlad fantič. Iz dveh besed je moje imé: prvo še dolgo ne bom, drugo poprej; vunder oboje znabiti nikoli. — Povejte mi zdej Vi, kakó mi je po očetu imé?“

Musy.

Znajdba vganjke v poprejšnjim listu je:

P r a v d a.

Današnjemu listu je perložen list Nr. 11 perljan.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	9. Velkiser-pana.		4. Velkiser-pana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	1	27	1	33
1 » » banaške...	1	37	1	28
1 » Turšice	1	3	1	5
1 » Soršice	—	—	—	—
1 » Reži	1	3	1	7
1 » Ječmena	—	48	—	—
1 » Prosa	1	4	—	—
1 » Ajde	—	54	—	54
1 » Ovsá	—	—	—	38